

УДК 711.25
УДК 726.7

Доктор архітектури Шулик В.В.,
Савченко О.О., Логвиненко О.С.,
Полтавський національний технічний
університет імені Юрія Кондратюка

ПРО РОЗВИТОК РЕЛІГІЙНОГО ТУРИЗМУ (НА ПРИКЛАДІ ПОЛТАВСЬКОЇ ОБЛАСТІ).

Обґрунтовано доцільність використання історико-культурного потенціалу для розвитку релігійного туризму в Полтавській області.

Вступ. Відомо, що серед життєво необхідних потреб людини і суспільства виділяються ті, реалізація яких пов'язана з відновленням та розвитком життєвих сил та певними умовами їх задоволення – з вільним часом та особливими властивостями простору. Тобто мова йде про виділення окремої групи – потреб рекреаційних. В центрі уваги рекреаційної сфери є людина з її рекреаційними потребами – побутовими, культурними тощо.

Науково-технічний прогрес активно сприяє розвитку рекреації та туризму. У багатьох країнах світу він дозволяє вирішувати багато соціальних та економічних проблем. Розвиток рекреаційно-туристичної галузі сприяє збільшенню доходів до бюджету, створенню нових робочих місць, розвитку рекреаційної інфраструктури, охороні та реконструкції існуючих історико-культурних пам'яток, охороні природи. Державною програмою розвитку туризму з 2002 року передбачена реалізація комплексу завдань з пріоритетних напрямків, що будуть сприяти вирішенню важливих соціально-економічних та науково-технічних проблем, активізації виробничої діяльності туристичних підприємств різних форм власності.

Основна частина. Рекреація тісно пов'язана з такими поняттями як відпочинок й туризм. На думку представників російських наукових шкіл [1] рекреація, є поняттям більш широким, що включає туризм. Зв'язано це зі спільним використанням ресурсних баз і різних засобів, тобто одна і та ж територія використовується для задоволення рекреаційних і туристських потреб, різні види туризму є рекреацією [2,3]. Тому можна дати визначення що туризм – це різновид рекреації, один із видів відпочинку, який в свою чергу теж ділиться на різні форми, види та типи (рис.1).

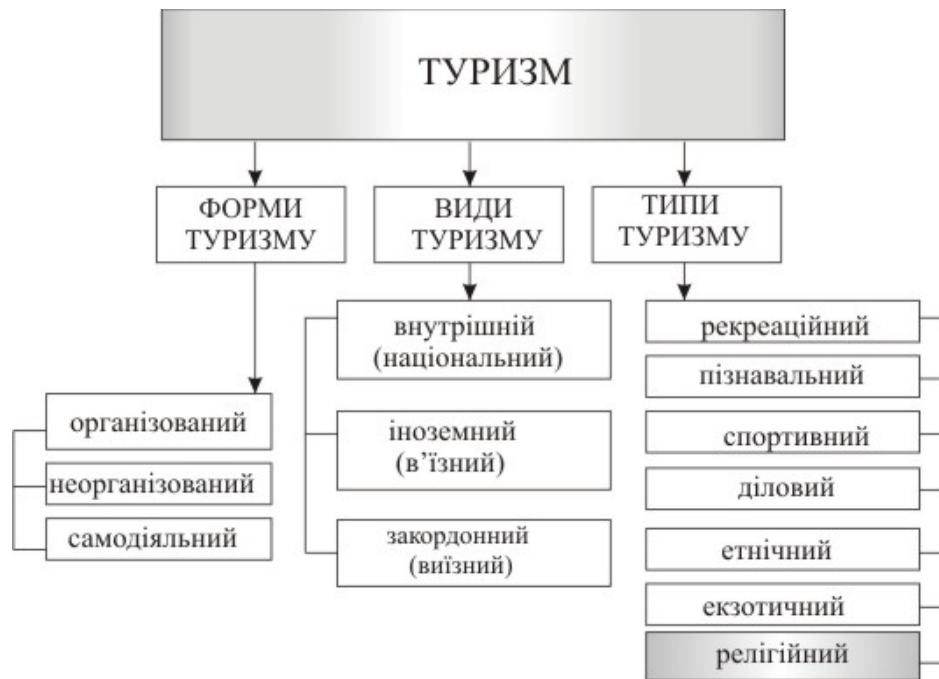

Рис. 1. Класифікація туризму (за Лук'яною Л.Г.)

Серед наведеної вище класифікації слід виділити релігійний туризм, як один з актуальних на сучасному етапі становлення туристичної інфраструктури нашої країни, та зокрема Полтавщини. Цей вид туризму можна визнати одним з найбільш давніх, що бере свій початок з часів запровадження християнства на Україні. Він ґрунтується на релігійних потребах людей різних конфесій. Як і інші види туризму, він має свої різновиди: паломницький туризм (окремо слід виділити духовно-паломницький напрям) та релігійний туризм екскурсійно-пізнавальної спрямованості.

Паломницький туризм, як особливий вид, існує та розвивається в наш час інтенсивно та з великим успіхом. Під релігійним туризмом екскурсійної спрямованості слід розуміти види діяльності, пов'язані з наданням послуг і задоволенням потреб туристів, які прямують до святих місць і релігійних центрів, що знаходяться за межами звичного для них середовища.

Духовно-паломницький туризм має вузьку соціально-психологічну базу та географічну направленість. Духовно-паломницький туризм тісно пов'язаний з лікувально-оздоровчим туризмом. Наприклад, більшість духовних центрів в Індії є центрами аюрведичного лікування. Різноманітні практики та настанови, що є універсальними для людей різних віросповідань, національностей, віку, виходять за рамки релігії та не мають безпосередньо релігійного підґрунтя. Мета таких практик – допомога людині у вирішенні її психологічних проблем, а також у її духовному самовдосконаленні, пізнанні своєї внутрішньої духовної природи. У першу чергу духовно-паломницький туризм пов'язаний та

практикується у духовних центрах країн Сходу, а саме в Індії, Тибеті, Китаї, Непалі, Японії. Слід відзначити близькість духовно-паломницького туризму та інших видів туризму. Наприклад, щорічно багато туристів відвідують Китай для занять системою цигун. Цигун допомагає людині набрати запас життєвих сил та енергії. Така подорож включає в себе елементи релігійного, спортивного і лікувально-оздоровчого туризму.

Релігійний туризм екскурсійно-пізнавальної спрямованості передбачає відвідування релігійних центрів, в яких туристи мають змогу побачити релігійні об'єкти – діючі культові пам'ятки, музеї, відвідати богослужіння, прийняти участь у релігійних процесіях, медитаціях та інших релігійних заходах [4].

Аналізуючи туристично-рекреаційну мережу в контексті розвитку релігійного туризму, як найважливіші складові доцільно виділити культові центри та релігійні центри. Культовий центр – це місце, що має велике значення для представників певної конфесії, в якому проводяться культові та інші заходи, що збирають велику кількість паломників. В таких місцях зазвичай є храм з чудодійною іконою або там раніше мешкав відомий святий, духовний наставник або відбувалися історичні релігійні події. Релігійний центр – більш широке поняття, ніж культовий центр. Релігійний центр, окрім об'єкту культу, включає установи освіти та адміністративні органи релігійних організацій.

В Україні багато святих місць, які щорічно приваблюють мільйони паломників як із нашої країни, так і з усього світу. Зокрема монастирські комплекси, що належать як християнським громадам, так і мусульманам та буддистам, маючи великий історико-культурний та духовний потенціал, відіграють провідну роль у проведенні релігійного туризму.

Провідна роль покладається на православні монастирі, найвизначнішими серед яких є Києво-Печерська та Свято-Успенська Почаївська лаври, а також Свято-Успенська Святогорська лавра. Полтавська область, маючи значний історико-культурний потенціал, що зокрема представлений великою кількістю пам'яток архітектури культового призначення, зручне розташування та сприятливі кліматичні умови є дуже привабливим регіоном для організації та розвитку туризму, зокрема релігійного (рис.2). На сьогодні на Полтавщині функціонують 4 православні монастирські комплекси, будівлі трьох з яких є пам'ятками архітектури XVII-XIXст. Кожен з них має свої власні традиції, святині, на їх території мешкали та поховані відомі релігійні діячі, духовні наставники, відбувалися історичні релігійні події.

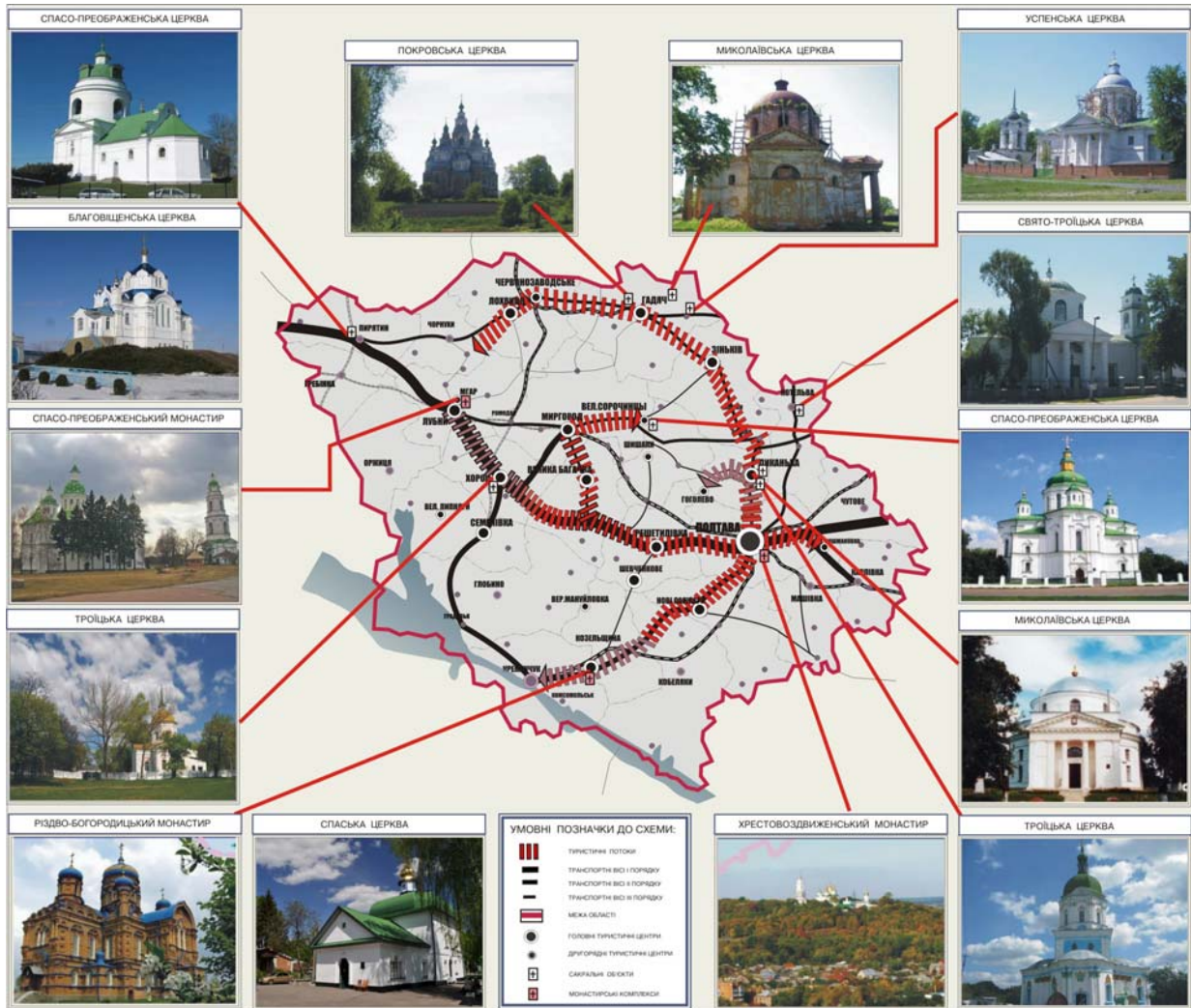

Рис. 2. Схема розташування найвизначніших пам'яток сакральної архітектури в межах Полтавської області.

У різні часи їх відвідували відомі діячі культури та мистецтва, зокрема Т.Г. Шевченко неодноразово бував у Мгарському Спасо-Преображенському монастирі, про який він згадує у повісті «Близнюки». Чудодійні ікони Полтавського та Козельщинського монастирів здавна приваблювали велику кількість паломників. Такий вагомий потенціал надає їм значення культових центрів, покладає на них функцію головних складових мережі релігійного туризму.

Головним центром формування та концентрації туристичних потоків є м.Полтава, де зосереджені основні історико-культурні пам'ятки, туристичні організації області та сконцентровані об'єкти для прийому та розміщення туристів. До основних центрів концентрації туристів на Полтавщині доцільно також віднести такі населені пункти: Кременчук, Миргород, Лубни, Диканька, Решетилівка, Гадяч, Опішня та Шишаки.

Висновки Вказані вище дані дозволяють вказати на існуючу популярність та потреби у перспективному розвитку такого виду туризму в Україні – як релігійний. Проаналізувавши історико-культурний та природний

потенціал Полтавської області, можна вказати на привабливості для розвитку такого виду туризму.

Основними задачами з формування мережі релігійного туризму Полтавській області слід вважати такі :

1. Організація екскурсійних маршрутів, які б в повній мірі висвітлювали б привабливість та потенціал історико-культурних пам'яток, зокрема культових (храмових та монастирських комплексів) та сприяли б підвищенню рівня духовності та освіченості туристів.
2. Подальше відновлення, реставрація та відтворення пам'яток архітектури, історії та культури культового призначення.
3. Розвиток туристичної інфраструктури – об'єктів готельної мережі, закладів харчування та транспортної мережі вздовж туристичних маршрутів релігійного спрямування.
4. Введення та формування зон психологічної реабілітації в структуру культових об'єктів (храмових та монастирських комплексів) як нових з метою використання їх не тільки в екскурсійних, паломницьких та освітницьких цілях, а й в лікувально-оздоровчих.

Література.

1. Мальська М.П. Туристичний бізнес: теорія та практика/ М.П.Мальська, В.В. Худо Навч. посіб. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 424с.
2. Кусков А.С., Рекреационная география/А.С.Кусков, Голубева В.Л., Одинцова Т.Н.,.Изд - Флинта, 2005.- 493 с.
3. Т.В. Николаенко Процесс рекреационного освоения региона (на примере Крыма). - Симферополь, 1998.
4. Бабкин А.В. Специальные виды туризма: Учебное пособие /А.В.Бабкин – М. Советский спорт, 1998.
5. Лукьянова Л.Г. Рекреационные комплексы: Учебное пособие / Л.Г.Лукьянова – К. Вища школа, 2004.-346с.

Аннотация

В статье обозначено целесообразность использования историко-культурного потенциала для развития религиозного туризма в Полтавской области.

Annotation

The article determines the possibility of using of historical and cultural potential for the development of religious tourism in the Poltava region.